

KJELL-OLOF FELDT

Ekonomiska teorier i praktisk politik – exemplet Storbritannien

Den nationalekonomiska forskningen, sådan den bedrivs vid våra universitet, har sedan länge med rätta kunnat hävda att den befriat sig från det gamla prefixet "politisk" ekonomi. Den är liksom andra – eller kan i varje fall vara – en vetenskap icke i statens tjänst utan ett fritt sökande efter den sk sanningen.

Detta hindrar inte att forskningens resultat mer än någon annan vetenskaps används för politiska syften och "i statens tjänst". Det följer naturligt av att ekonomin, samhällets och statens, är den dominerande uppgiften för regeringar och parlament. Dessutom spelar ekonomer av facket, både inom och utom akademierna, en viktig roll som rådgivare till de politiska aktörerna och som kommentatorer av det politiska skeendet.

Skildringar av hur ekonomiska teorier nyttjas i praktisk politik borde därför vara av intresse. Numera finns också ett antal mer eller mindre samtida vittnesbörd om hur huvudaktören upplevt det drama som handhavandet av ekonomisk politik i ett demokratiskt samhälle utgör. Det senaste lämnas av Nigel Lawson (numera Lord Lawson), medlem av Margaret Thatchers regering 1979–1989 och finansminister 1983–1989, i ett monumentalverk på dryga 1 000 sidor. *The View From No 11* (Bantam Press, London 1992) skildrar, som titeln anvisar, i huvudsak Lawsons tid som finansminister (*Chancellor of the Exchequer*).

Fil lic KJELL-OLOF FELDT var finansminister i den socialdemokratiska regeringen 1982–1990.

Storbritannien under 1980-talet

Som alla torde erinra sig var 1980-talet en omvälvningens tid i Storbritannien. Genom Thatcher-revolutionen skulle den inflationistiska och stagnerande brittiska ekonomin ges ett nytt ansikte: tillväxt, monetär stabilitet och industriell dynamik. Men viktigast av allt var ändå att *socialismen* skulle stampas ut ur samhällssystemet: gränserna för statens och kollektivets (dvs fackets) makt skulle rullas tillbaka och ge utrymme för fria marknader och individualism. Således kom stålbadet som industri och fack sänktes ner i, privatiseringarna, avregleringarna, skattesänkningarna. Nyliberalerna hade fått sin Valkyria.

Detta starkt ideologiskt präglade systemskifte har runt om i världen använts som både föredöme och avskräckande exempel. Den ena sidan kunde åberopa de obestriddliga framgångarna: den ökade tillväxten och produktiviteten, den (i varje fall tidvis) låga inflationen, de succéartade privatiseringarna och – inte minst – det faktum att det engelska folket gång på gång röstade för en fortsättning av detta slags politik. Den andra sidan kunde framhäva den bestående höga arbetslösheten, de växande klassklyftorna och nyfattigdomen, utarmningen av vissa delar av offentlig verksamhet såsom utbildning och social trygghet.

I historiens ljus kan också frågan ställas om Thatcher-epoken bara var något av samma fantombubbla som många andra industriländer, inklusive Sverige, levde i under 1980-talet: en kredit- och konsumtionsdriven efterfrågeexpansion som slutade i det tidiga 1990-talets kraschland-

ning. Systemförändringarna skulle då inte ha spelat någon större roll – även det "gamla" England hade dragits med i högkonjunkturen. I varje fall tycks de inte ha utgjort något styrkebälte som kunde förhindra att landet i början av 90-talet hamnade i en ny kris för den ekonomiska tillväxten.

Hur man än ser på denna diskussion, borde den rättfärdiga ett närmare studium av Storbritanniens ekonomiska och politiska historia under de år landet var ett slags laboratorium för nyliberal politik. Det kan naturligtvis ifrågasättas om rätte mannen att göra en sådan studie är en av huvudgestalterna i denna historia (ja, enligt egen uppfattning egentligen den ende vid sidan av Thatcher själv). Men av flera skäl anser jag att Nigel Lawsons politiska memoarer bidrar till ökad insikt om den ekonomiska politikens problem och möjligheter – liksom om den nyliberala ideologins vedermödor när den skall tampas med verkligheten.

Ett problem med Lawsons bok är visserligen att han har ett mycket tydligt behov av att dokumentera alla sina framgångar och att försvara alla beslut som var mer diskutabla (en åkomma som han förvisso delar med andra memoarförfattare). Men Lawson går längre än de flesta. Han vill i nästan varje sammanhang visa att han förstod bättre och såg klarare, även om verkligheten sedan begick misstaget att gå fel väg. Denna ambition förklarar bokens omfång – redogörelsen blir ofta ytterligt detaljerad och Lawson vänder, såvitt jag förstår, på nästan varje sten som legat i hans väg.

Läsarens mödor att ta sig igenom den stora textmassan lindras dock betydligt av författarens obestridliga stilistiska talanger och av hans gedigna ekonomiska kunnande, förenat med betydande pedagogisk förmåga. Det är i långa stycken något av en lärobok, särskilt vad gäller kreditpolitik och internationella monetära frågor.

Det vore därför att göra Lawson orätt

om man beskriver hans bok enbart som en personlig försvarsskrift. Han vill visa att nyliberal politik, sådan den formades av den konservativa regeringen under 1980-talet, nådde sitt mål: den förvandling av Storbritannien man syftade till. Han har också ett budskap: en regerings största tillgång är att den har en fast ideologisk bas, en övertygelse om att den har en mission att fylla, bättre än någon annan. Hans skildring går ut på att Thatcherismen var framgångsrik så länge dess centralgestalt, Margaret Thatcher själv, med konsekvens och övertygelse bar upp dess praktiska tillämpning. Det var när hon svek som framgången bröts och den brittiska ekonomin på nytt insjuknade. Allt enligt Lawson.

Boken har också ett annat värde i den insikt läsaren får i det politiska beslutsfattandet – dess dynamik och problem. Det gäller dels spänningen mellan ekonomisk rationalitet och politisk instinkt dels den för ekonomisk politik ofta avgörande frågan om hur den optimala tidpunkten för det ekonomiskt nödvändiga och det politiskt möjliga kan fås att sammanfalla – och vad som händer när det inte lyckas.

Margaret Thatcher

Som man kunde ana spelar Margaret Thatcher en framträdande roll i Lawsons politiska memoarer. Man kan utan tvekan säga att hon svarade både för hans uppgång och för hans fall (som i sin tur bidrog till hennes). Lawsons politiska bana blev inte lång, ca 15 år, från hans entré i parlamentet 1974 till hans avgång 1989. (Dessförinnan hade han, efter studier vid Oxford, varit journalist, bla i *Financial Times*, och chefredaktör för *Spectator*.) Men hela sitt politiska liv tillbringade han i denna dams skugga och ljus.

Ideologiskt säger sig Lawson redan i början av 1970-talet ha varit övertygad om att det enda receptet för en nations ekonomiska framsteg var största möjliga frihet för Marknaden inom en stram fi-

nansiell ram. Dessutom hade han utvecklat en betydande skepsis mot att använda makropolitik (penning- och finanspolitik) för att nå tillväxt och mikropolitik (t ex inkomstpolitik) för att bekämpa inflation. Denna blandning, som under 1960- och 70-talet dominerade engelsk politik, ville han vända upp och ner, så att regeringen utnyttjade makroekonomin mot inflationen och mikroekonomin (utbudspolitik) för att öka tillväxten.

Han hade således den rätta utrustningen i bagaget för att kunna följa Thatcher när hon 1975 slog ut Ted Heath som ledare för Tory-partiet och 1979 vann sin första seger i parlamentsvalen och bildade regering. Han fick börja som biträdande finansminister (*Financial Secretary*) hos Geoffrey Howe, med ansvar för bla penningpolitik men också involverad i budgetpolitiken och utgiftskontrollen. Den stora begivenheten under denna Lawsons första sejour i *Treasury* var att Storbritannien den 23 oktober 1979, som första europeiska nation, slopade alla former av valutareglering. Och hans insats var, hävdar han, avgörande för att övertyga Howe om att en fri valutamarknad inte bara kunde uthärdas av pundet utan tvärtom stärka det och Londons ställning som finansiellt centrum. Och ett bra tag fick han ju rätt.

Dessutom deltog Lawson med stor entusiasm i de första stegen för att beskära statens utgifter, sänka skatter och föra den hårda penningpolitik, som framför allt kom att förknippas med stålbadet för ett bortklemat näringsliv. Men allt gick inte som på räls. Behandlingen av 1981 års budget fick ett förlopp som jag känner igen från egna erfarenheter. Trots beslut av regeringen *in corpore* om en viss utgiftsreduktion, uppnådde finansministern, när väl de enskilda ministrarna ställdes inför allvaret i bilaterala förhandlingar, bara hälften av detta belopp. Men summan av penning- och finanspolitik blev vad premiärministern och hennes ekonomiska medarbetare åsyftade: en re-

jäl åtstramning av den engelska ekonomin.

I september 1981 befordrades Lawson till chef för energidepartementet, vilket också betydde att han blev *Secretary of State* och medlem av kabinettet. I början av 1980-talet hade Storbritannien hunnit bli en av världens mer betydande oljeproducenter och oljeindustrin en viktig del av dess näringsliv. Lawson använde det mesta av sin egen energi för att praktisera idéerna om privatisering: av British Oil och av el- och gasindustrin. (För svenska anhängare likaväl som motståndare till kärnkraft är det måhända intressant att notera att kärnkraften ansågs osäljbar av det enkla skälet att nuvärdet var negativt: kostnaderna i det långa loppet gjorde den olönsam.)

Med energidepartementet som mellanstation landade Lawson sedan i finansdepartementet efter det andra konservativa segervalet 1983. Och det är nu som sagan om Mirakelmannen Lawson börjar: mannen som förde Storbritannien in i en ny period av industriell tillväxt med minskad arbetslöshet, budgetbalans och, fast något skakigare, lägre inflation. Och myten hade verklighetsunderlag – Lawson gör sig betydande möda att med statistik bevisa den. Men det tog tid att nå därhän. Arbetslösheten steg ända fram till 1987 (över 3 miljoner) och budgetbalans uppnåddes först 1988. Men den industriella tillväxten var imponerande jämfört med tidigare: produktionen per sysselsatt i tillverkningsindustrin ökade med 4 procent per år under Lawsons sex år.

Systemskiftet

"Thatcherism works", kunde man utropa inför valet 1987. Och Lawson blev valets segerherre, trots att Thatchers trogna gjorde vad de kunde för att hålla honom i bakgrunden under själva valrörelsen (anser han). I sin nästa budget kunde han göra vad han kallar sitt "hat trick": öka utgifterna, sänka skatterna och balansera

budgeten (det blev t o m ett överskott).

Det är naturligtvis vanskligt att avgöra vilken roll systemförändringarna eller, med Lawsons terminologi, de Tory-radikala inslagen spelade i denna process jämfört med inflytandet från den internationella högkonjunkturen och det faktum att högerregeringen startade med en hård åtstramning, som dels slog ut en hel del lågproduktiv industri, dels skapade en överskottskapacitet som vid ökad efterfrågan sköt produktiviteten i höjden.

Själv tvekar Lawson naturligtvis inte. Det var regeringens nya ekonomiska politik, kombinationen av stram makroekonomi och insatser på mikroplanet för ökat utbud, som gjorde susen. Särskild vikt fäster han vid att statens stödjande och dirigerande roll i näringslivet minskade, att "fackets diktatur" över företagen krossades, att monopol bröts upp och oligopol utsattes för effektiv konkurrens genom privatisering och avreglering osv.

Uppskattningen av marknadsekonomins förtjänster var emellertid inte helhjärtad och reservationslös. Det gällde i synnerhet när två intressen sammanföll: premiärministerns och nationalismens. Regeringen ingrep i flera uppmärksammade affärer och hindrade marknadskrafternas gång: exempelvis reglerades försäljningen av Westland och av British Oil ganska hårt för att hålla utlänningar borta. Dessutom fanns det åtskilliga *wets* i regeringen som inte begrep finessen med att staten skulle hålla fingrarna borta utan gärna, när deras ansvarsområden berördes, ville räkka en hjälpsam hand – inte minst i pekuniära former.

Inte heller upplösningen av "fackets diktatur" gick enligt planerna. Visserligen vann regeringen en utmattningsseger över Arthur Scargill och kolgruvearbetarna angående lagstiftningen om strejkmotorderna. Men inom den offentliga sektorn bestod det fackliga inflytandet och Lawson och hans anhängare fick skjuta åtskilliga strukturreformer på framtiden (den mest eftersträfvade, konkurrens och val-

frihet i sjukvården, genomförs först i år). Inte sällan var det regeringschefens omtanke om det konservativa röstunderlaget, tex inom läkarkåren, som satte den liberala radikalismen ur spel.

Växelkurspolitiken

Men när allt kommer omkring skedde ändå en rad uppmärksammade förändringar av det engelska samhällssystemet, ibland djärva, ibland t o m populära, även om deras betydelse för att nå de samhälls-ekonomiska målen inte kan härledas. Däremot är det betydligt svårare att avgöra vad regeringen Thatcher egentligen gjorde för att fylla det andra benet i sin politik, den strama finans- och penningpolitiken som skulle ge den monetära ramen för tillväxt utan inflation.

Några drag i skeendet ter sig odisputabla. Det stora klippet i kampen mot inflation och allmän lösslappthet gjordes under lågkonjunkturen 1980–1982, då regeringen förde en stenhård kredit- och räntepolitik och vägrade kompensera efterfrågefallet med finanspolitiska åtgärder. Efter ett antal år med någorlunda balanserad tillväxt gled den brittiska ekonomin mot slutet av 1980-talet in i en typisk överhettning, som sedan måste kväsas med en ny dos av högräntepolitik (och ett övervärderat pund).

Lawson har två förklaringar, båda välkända från den allmänna debatten kring Storbritanniens 1980-talspolitik. Den ena är att det avreglerade engelska kreditväsendet började löpa amok omkring år 1986 och skapade en kreditexpansion som höjde inhemsk efterfrågan snabbare än produktionskapaciteten växte. Den andra är att valutamarknaden gång på gång drev pundet åt fel håll – antingen nedåt så att inflationen hotade återvända eller uppåt så att den strama penningpolitiken försvårades och näringslivets konkurrenskraft hotades.

Eftersom upphävandet av valutakontrollen och avregleringen av kreditmark-

naden otvivelaktigt var de centrala inslagen i Thatcher-regimens systemskifte, kan det synas som en historiens ironi att frigörelsen av krediter och kapitalrörelser blev den ekonomiska politikens största problem. Detsamma hände förvisso även i andra länder, däribland Sverige. Men man kunde kanske tro att den regering som gick i spetsen, frustande av ideologisk övertygelse om fria marknadens överlägsenhet, skulle ha hanterat saken bättre.

I Lawsons skildring blir misslyckandet med att föra en tillräckligt stram penningpolitik i huvudsak en följd av att han av Margaret Thatcher hindrades att föra en förnuftig valutapolitik. Han var visserligen en stark anhängare av fria kapitalrörelser över gränserna. Men han insåg mycket snart, redan vid den första pundkrisen 1984–85, att friheten för kapitalrörelserna krävde att pundet var en del av ett större, helst internationellt, system för stabilisering av valutakurserna. Något nytt Bretton Woods trodde han inte på. Men han ville ha ett effektivare monetärt samarbete mellan de stora industriländerna och argumenterade, så småningom också offentligt, för en valutapolitik han kallade *managed floating*.

Under Jim Bakers tid som USAs finansminister utvecklades också ett embryo till ett sådant samarbete i de båda överenskommelser som blivit kända som Louvre och Plaza. Men det hann aldrig växa till sig. När Baker 1988 övergick till andra arbetsuppgifter i Bush-administrationen upphörde USAs intresse för att leda in världen i monetärt samarbete.

Lawsons huvudmål var emellertid att det engelska pundet skulle bli en del av ERM, den europeiska valutakursmekanismen. Och det han i sak ville uppnå var att etablera ett fast förhållande mellan pundet och D-marken – som många andra attraherades Lawson av den chans man ansåg detta gav att pressa ner inflation och räntor till tysk nivå.

Men här stötte han på ett hinder som

han aldrig skulle komma att övervinna – Margaret Thatcher. Förvisso ville även hon ha tillväxt med prisstabilitet och låga räntor. Men enligt Lawson kunde hon aldrig övertygas om att detta krävde att Storbritannien hade en valutapolitik. Lawson fick i och för sig ett visst stöd för sina ansträngningar att föra samman USA och Tyskland i de diskussioner som ledde fram till Louvre-överenskommelsen. Även Thatcher hade skakats av pundets omotiverade fall och dollarns lika omotiverade uppgång 1984–1986. Men när det kom till frågan om att träda in i det europeiska valutasamarbetet blev det tvärstopp.

Ett allmänt omfattat antagande är att Thatchers motstånd mot europeiskt valutasamarbete till inte ringa grad berodde på hennes negativism till alla slags överstatliga eller annars på den nationella suveräniteten inkräktande arrangemang inom den europeiska gemenskapen. Sitt nej till ERM motiverade hon således till en början med att Storbritannien, med sina begränsade valutareserver, skulle berövas sin handlingsfrihet vad gällde rätten.

Under åren 1985–88 gjorde Lawson en rad försök att få sin premiärminister att acceptera pundets entré i ERM. Han mobiliserade stöd från flera "tung" medlemmar av kabinettet, han öste argument och statistik över henne som visade att det flytande pundet var ett hot mot hennes käraste mål, prisstabilitet, han arbetade för att förstärka valutareserven. Men vid varje möte i frågan – det blev så småningom ganska många – fann hon nya skäl för uppskov.

Det Lawson till slut uppnådde var ett motvilligt avgivet tillstånd att göra ett försök med *managed floating*. Pundet skulle "skugga" D-marken – vid den inofficiella pund/D-mark-relationen 1:3. Detta visade sig emellertid vara ett högst olyckligt arrangemang, av flera skäl.

När beslutet togs att försöka stabilisera pundets externa värde, hade kreditexpan-

sionen tagit fart i England. Det enda motmedel regeringen kunde sätta in var en successiv höjning av räntenivån. (Lawson gjorde, svikande sin ideologi, ett försök att få Bank of England att mana bostadslåneinstitutet till större återhållsamhet i kreditgivningen. Men centralbanken följde, för en gångs skull, inte hans anvisningar.) Den växande räntedifferensen mellan den engelska marknaden och den internationella attraherade stora kapitalinflöden; pundet pressades uppåt. Bank of England tvingades därmed göra stora interventioner i D-mark för att hålla sig någorlunda i närheten av målet tre mark mot ett pund.

Den allvarligaste konsekvensen blev emellertid av politiskt slag. Premiärministern bestämde sig för att de stora köpen av D-mark ökade likviditeten på den engelska marknaden och var orsaken till att inflationen sköt fart på nytt. Det hjälpte inte att hennes finansminister kunde visa att varje pund som släpptes ut på valutamarknaden drogs in genom centralbankens försäljning av statsobligationer. Dessutom våndades Thatcher över de ständiga räntehöjningarna: hennes avsky för inflation blandades med rädsla för reaktionen bland de skuldsatta, villaägande Tory-väljarna. Det tycks, fast Lawson tiger på den punkten, som om hon ville ge valutapolitiken åtminstone en del av skulden för den höga räntenivån.

Läget blev till slut ohållbart. Margaret Thatchers grundläggande övertygelse att valutapolitik inte behövdes, att endast ett fritt flytande pund gav den nödvändiga handlingsfriheten i den ekonomiska politiken, sken allt tydligare igenom också i hennes offentliga uttalanden. Hon desavouerade gång på gång sin finansminister genom att visa sin skepsis inför hans ambition att stabilisera pundet och, än värre, genom antydningar om att det var denna ambition som gav upphov till det ökande inflationstrycket. Således stärktes marknadsaktörerna i sin tro att pundet skulle fortsätta att stiga och inflödet bara ökade.

En väsentlig del av informationen till omvärlden om motsättningarna mellan regeringschefen och finansministern sköttes av den ekonomiske rådgivare som Margaret Thatcher anställde under 1988. Han hette Alan Walters, var akademisk ekonom och en gammal vän och förtrogen till henne. Hans inställning i valutapolitiska frågor var väl känd: det enda som fungerade var fritt flytande valutor. Under större delen av 80-talet upprätthöll han en professur vid ett (mindre känt) universitet i USA. Men enligt Lawson försåg han Thatcher med en ständig ström av argument mot ERM och alla andra former av valutasamarbete liksom mot varje valutaregim som inte lät marknaden bestämma. Hans uppdykande i 10, Downing Street var givetvis en svår stund för Nigel Lawson.

Redan våren 1989 säger sig Lawson ha bestämt sig för att schismen i regeringen gjorde det omöjligt för honom att föra en ekonomisk politik, som direkt saboterades av premiärministern. Men när han till slut avgick, i november samma år, var det formella skälet att Margaret Thatcher vägrade att göra honom till viljes och avskeda rådgivaren Walters. Nu avgick även han, samma dag som Lawson. Tydligare än så kunde det knappast visas att Thatcher ville visa att det var hon som bestämde – och att hon ville ha en ny finansminister. Det blev John Major.

Eftermälet

Detta är Lawsons skildring. Efter sig lämnade han ett land i ekonomisk och – skulle det ganska snart visa sig – politisk kris. Och som vanligt i sådana här sammanhang har frågorna ställts om vad som gjordes fel och vad som borde ha gjorts annorlunda. Nigel Lawson har fått sin beskärda del av kritiken – i England tycks många, både i och utanför hans parti, ha velat göra honom till ansvarig för allt som gått fel. Thatcher har mest lastats för sin negativa Europa-politik – fast nu, när pundet

åter flyter, anses hon kanske ändå ha fått rätt till slut.

Åtminstone ett led i Storbritanniens vandring från kris till kris liknar Sveriges: den kreditexpansion som följde avregleringen. Och liksom i vårt fall ges den (inte minst av Lawson själv) huvudskulden för det sena 1980-talets överhettning av den engelska ekonomin.

I den svenska diskussionen har främst tre orsaker främhävt till att avregleringen fick så dramatiska konsekvenser: avdragsrätten för räntor var fortfarande mot en skattesats på 50 procent, bostads-subsventionerna ledde till överproduktion och den ekonomiska politiken reagerade för sent (varvid en alltför svag finanspolitik av en del tillmäts den största betydelsen).

I Storbritannien såg komponenterna delvis annorlunda ut. Några bostadssubsventioner fanns inte. Fram till 1988 kunde bostadsräntor (men inga andra personliga ränteutgifter) visserligen dras av mot en skattesats på (för de högsta inkomsterna) 60 procent. Men det var enbart räntan för bostadslån upp till 30 000 pund. Och från 1988 var den högsta skattesatsen 40 procent.

Frågan kan därför i varje fall ställas om inte i det engelska fallet huvudproblemet låg i den ekonomiska politiken på makroplanet. Nigel Lawson medger i varje fall att penningpolitiken kunde ha reagerat tidigare. Eftersom centralbanken i Storbritannien är helt underställd finansdepartementet i sådana frågor, betyder det att svaret låg hos honom själv. En del av förseningen sägs bero på det ständiga bråket kring valutapolitiken. Men en del berodde på ofullständig eller to m felaktig information, t ex om betalningsbalansens utveckling, och oförmåga att rätt tolka vad som hände på kreditmarknaden.

Lawsons skildring av beslutsfattarens problem att hitta ett pålitligt informationsunderlag är tänkvärd. Särskilt gäller det påpekan det att prognoser för den ekonomiska utvecklingen alltför ofta görs

utan att prognosmakaren har något egentligt begrepp om vad som hänt under förfluten tid; de ständiga revisionerna av tidigare uppgifter om viktiga ekonomiska data borde diskvalificera de flesta utsagor om framtiden, menar han.

Men eftersom dessa brister torde finnas i alla länder återstår frågan varför avregleringens effekter blev så våldsamma i några länder i Europa, däribland England och Sverige? Lawson lanserar en hypotes för sin del, nämligen att den ökade köpkraften i mitten på 1980-talet främst riktades mot fasta värden såsom fastigheter, mindre mot varor och tjänster ur den löpande produktionen. Tack vare avregleringen kunde kreditinstituten tillfredsställa denna efterfrågan långt utöver tillgången. Och när priserna steg på fastighetsmarknaden, steg alla tillgångar i värde som belåningsobjekt – kreditkarusellen kunde snurra vidare.

Men om det således i grunden gällde ökad köpkraft hos hushåll och företag, uppstår frågan vilken roll finanspolitiken i så fall kunde ha spelat för att dämpa denna köpkraft. Lawson värjer sig med hetta mot tanken att hans finanspolitik inte skulle ha varit tillräckligt stram. Men här tycker jag mig känna igen beteendet från andra, ideologiskt medvetna högerregeringar (som dessutom har ett väl utvecklat sinne för en hos medelklassen röstvinnande politik). Visserligen dämpades takten i den offentliga utgiftsstegringen under Thatcher-epoken, även om insatserna därvidlag betydligt överdrivits, inte minst tack vare Labour-partiets våldsamma opposition. Och skatteintäkterna växte med högkonjunkturen, stigande nominallöner och vinster. Dessutom inbringade utförsäljningen av statsföretag betydande belopp. Men man lagrade inte i ladorna under de goda åren. En stor del av resurserna användes för skattesänkningar, ibland förvisso nödvändiga och viktiga reformer av ett dåligt skattesystem. Det är betecknande att Lawsons politiska höjdpunkt kom när han samti-

dig kunde öka utgifterna och sänka skatterna.

Men effekten blev en kraftig ökning av den privata konsumtionen på kort sikt. Och på något längre sikt, dvs när recessionen satte in, avslöjades ihålligheten i den finanspolitik som fördes under 1980-talet. Det engelska budgetunderskottet är just nu större än det var när Margaret Thatcher och Nigel Lawson startade sin revolution.